

APPENDIX - A

PERSONAL INFORMATION PROFORMA

1. Name of the School :
2. Management :
3. Name of the Teacher :
4. Age : completed years
5. Sex :
6. Qualifications :
 - (a) General
 - (b) Professional
7. Subjects offered in -
 - (i) B.A./B.Sc. (1)
(2)
(3)
 - (ii) M.A./M.Sc. (1)
(2)
(3)
8. Methods of Teaching offered in B.Ed. : (1)
(2)

9. Year in which trained :
10. Total experience of teaching
both before and after training :
11. Subjects of observation :
12. Experience of Teaching the
particular subject :
13. Dates, periods and duration :

Date	Period	Duration (Minutes) From - To
------	--------	------------------------------------

I

II

14. Class :
15. Marital Status :
16. Composition of Class :

Boys :

+ Girls :

Total

નામ:

તારીખ :

શાળાનું નામ :

શિક્ષકોના જુદા જુદા વિષયો પર અભિપ્રાય જાણવા માટે જોડેલ ઉત્તરોડ વિધાનો આપેલાં છે. એ વિધાનો ધ્યાનપૂર્વક વાંચી તમે એમની જોડે ઉત્તર અંશ સંમત થાવ છો તે દર્શાવો. સંમતિ દર્શાવવા માટે દરેક વિધાનની સામે નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે અનુક્રમે

(૧) પૂરેપૂરા સંમત - **Strongly agree** (૨) સંમત - **agree**

(૩) અયોક્કસ - **Uncertain** (૪) અસંમત - **Disagree**

અને (૫) પૂરેપૂરા અસંમત - **Strongly disagree** એમ પાંચ ખાનાઓ આપેલાં છે.

જો તમે કોઈ વિધાન સાથે ખૂબ સચોટ રીતે સંમત થતા હો તો એની સામે આપેલાં 'પૂરેપૂરા સંમત' ના ખાનામાં ટિક (✓) કરો. જો એ વિધાન સાથે તમે સામાન્ય રીતે સંમત થતા હો તો પછી 'સંમત' ના ખાનામાં ટિક કરો. ધારોડે એ વિધાન શ્રવણે તમારો કોઈ ચોક્કસ અભિપ્રાય નથી તો 'અયોક્કસ' ના ખાનામાં ટિક કરો. જે વિધાન જોડે તમે સંમત ન થતા હો તો એને માટે 'અસંમત' ના ખાનામાં 'અસંમત' ના ખાનામાં ટિક કરો. અને જો તમે એની જોડે લેશમાત્ર પણ સંમત થતા ન હો તો 'પૂરેપૂરા અસંમત' ના ખાનામાં ટિક કરી તમારો અભિપ્રાય દર્શાવો. યાદ રાખો આમાં ખરા કે ખોટા જવાબનો કોઈ પ્રશ્ન નથી તેથી તમને જે અભિપ્રાય સૌથી વધારે યોગ્ય લાગે તે જ આપો.

પૂરેપૂરા સંમત	સંમત	અયોક્કસ	અસંમત	પૂરેપૂરા અસંમત

શોધિનીમાં વપરાયેલ શબ્દોની સમજ
સંચાલકો - આચાર્ય, સંચાલક મંડળ

૧. મોટા ભાગના સંચાલકો તેમના શિક્ષકોને બની શકે તેટલી મદદ કરે છે.
૨. જ્યારે કોઈ ફરિયાદ કરવાની હોય છે ત્યારે જ વાલીઓ શાળામાં આવે છે.
૩. મોટા ભાગના શિક્ષકો પ્રમાણિત હોય છે.
૪. આચાર્ય શાળાના શિક્ષકોની વિષયવાર સભા ક્યારે બોલાવવી તે નક્કી કરવું જોઈએ.
૫. વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણ-વ્યવસાયને રસમય બનાવે છે.
૬. કોઈ કોઈ વાર શિક્ષકે વર્ગની વ્યવસ્થા વર્ગના બાળકો પર છોડી દેવી જોઈએ.
૭. મોટા ભાગના સંચાલકો પક્ષપાતી હોય છે.
૮. સામાન્ય રીતે વાલીઓ શિક્ષકોને સહકાર આપે છે.
૯. કેટલાક શિક્ષકોને ફક્ત પગાર લેવામાં જ રસ હોય છે.
૧૦. શિક્ષકોને એમના વર્ગો પોતાની રીતે ચલાવવાની છૂટ હોવી જોઈએ.
૧૧. સ્વાભાવિક રીતે વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષકો પ્રત્યે 'ચાલશે' એવું વલણ બતાવે છે.
૧૨. વિદ્યાર્થીઓની વાતો ઉપર વિશ્વાસ કરવો જોઈએ નહીં પણ તેઓ શું કરી રહ્યા છે તે જોવું જોઈએ.
૧૩. મોટા ભાગના સંચાલકો સારા વહીવટ કર્તા હોય છે.
૧૪. વાલીઓ પોતાના બાળકોમાં જોઈએ તેટલો રસ લેતા નથી.
૧૫. મોટા ભાગના શિક્ષકો વ્યવહાર કુશળ હોય છે.
૧૬. સંચાલન મંડળ દ્વારા જ શાળાના નિયમો ઘડાવા જોઈએ.
૧૭. ઘણાબરા વિદ્યાર્થીઓ પોતાનું કામ બે તેટલું ઉત્તમ કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે.
૧૮. વર્ગની પ્રવૃત્તિઓના આયોજનમાં બાળકોનો મોટો ફાળો હોવો જોઈએ.
૧૯. મોટા ભાગના સંચાલકો સુંદર મોઢાં જોઈને શિક્ષકોની પસંદગી કરે છે.
૨૦. મોટા ભાગના વાલીઓ શાળામાં પોતાના બાળકોની પ્રગતિમાં રસ લે છે.

૨૧. ઘણા શિક્ષકો આચાર્યના ગુપ્તચરનું કાર્ય કરે છે.
૨૨. આચાર્યની દબલગીરી સિવાય પોતાના વિદ્યાર્થીઓનું મૂલ્યાંકન કરવાની શિક્ષકોને છૂટ હોવી જોઈએ.
૨૩. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ વિશ્વાસને પાત્ર હોતા નથી.
૨૪. વિદ્યાર્થીઓનું હિત શામાં છે તે ઘણીવાર એમના પર ફરજ પાડી સમજાવવું પડે છે.
૨૫. મોટા ભાગના સંચાલકો શિક્ષકોની લાગણીઓ માટે સારી દરકાર રાખે છે.
૨૬. વાલીઓ પોતાની સ્વાર્થ ભરી રસવૃત્તિમાં જ રચ્યાપચ્યા રહે છે.
૨૭. મારી સાથે કામ કરતા શિક્ષક-બંધુઓ સાથે હળવા મળવામાં મને આનંદ આવે છે.
૨૮. શિક્ષકોને લગતા બધાજ નીતિનિયમો સંચાલન મંડળે જ નક્કી કરવા જોઈએ.
૨૯. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ આજ્ઞાઉત્ત હોય છે.
૩૦. શિક્ષકની સંમતિ લીધા વિના પણ વિદ્યાર્થીઓને એક બીજા સાથે વાત કરવાની છૂટ હોવી જોઈએ.
૩૧. મોટા ભાગના સંચાલકોને શિક્ષકોની લાગણીની કંઈજ પડી હોતી નથી.
૩૨. મોટા ભાગના વાલીઓ પોતાના બાળકોને સુંદર રીતભાત શિખવાડે છે.
૩૩. મોટા ભાગના શિક્ષકો પોતાનો ઘણો સમય બીજા શિક્ષકોની નિંદામાં જ ગાળે છે.
૩૪. સામાન્ય રીતે પોતાના વર્ગની પ્રગતિનો ખ્યાલ આચાર્ય કરતાં શિક્ષકને વધારે હોય છે.
૩૫. વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષકનું કાર્ય વધારે મુશ્કેલ બનાવવામાં આનંદ અનુભવે છે.
૩૬. સામાન્ય રીતે હમણાં વિદ્યાર્થીઓ પર જેટલી દબરેખ રાખવામાં આવે છે અને જેટલું શિસ્ત પાલન કરાવવામાં આવે છે એમાં વધારો કરવાની જરૂર છે.

૩૭. સંચાલકો સામાન્ય રીતે આદર્શવાદી હોય છે.
૩૮. આજકાલ વાલીઓ પોતાના બાળકોને કોઈપણ જાતનો શિક્ષક ત્યાં શિખવાડતા નથી.
૩૯. ઘણાખરા શિક્ષકોમાં નેતાગિરીની અસાધારણ શક્તિ હોય છે.
૪૦. સંચાલન મંડળે લીધેલા નિર્ણયોની ટીકા કરવાનો શિક્ષકોને કોઈ અધિકાર નથી.
૪૧. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ પોતાની જવાબદારીઓ ગંભીરતાથી અદા કરે છે.
૪૨. વિદ્યાર્થીઓને પોતાનું સંચાલન પોતાની મેળે જ કરવા દેવું જોઈએ.
૪૩. મોટા ભાગના સંચાલકો મૈત્રી ભર્યું વલણ દાખવતા નથી.
૪૪. વાલીઓ શિક્ષકોના અભિપ્રાયની કદર કરે છે.
૪૫. ઘણા શિક્ષકો જૂથબંધીમાં ખૂબ રસ લે છે.
૪૬. શિક્ષકોની વિષયવાર સભા જ્યારે જે તે વિભાગને લાગે કે સભા બોલાવવાથી કંઈક અર્થ સરસ ત્યારે જ બોલાવવી જોઈએ.
૪૭. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓની વૃત્તિ સ્વચ્છંદી હોય છે.
૪૮. સામાન્ય રીતે વિદ્યાર્થીઓ ચર્ચા માટે પોતાના વિષયો પસંદ કરવામાં શક્તિમાન હોતા નથી.
૪૯. મોટા ભાગના સંચાલકો આધુનિક વિચારશક્તિથી વાકેફ હોય છે.
૫૦. વાલીઓ શાળાને પોતાના બાળકોને સાચવી રાખવાનું સ્થાન ગણે છે.
૫૧. ઘણા ખરા શિક્ષકો પોતાના વર્તનમાં નિષ્ણાસિસ હોય છે.
૫૨. પોતાનો વર્ગ વધુ કુશળતાથી કેવી રીતે ચલાવી શકાય તે સામાન્ય રીતે સંચાલકો શિક્ષકને કહી શકે છે.
૫૩. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ વિશ્વાસ પાત્ર હોય છે.
૫૪. સામાન્ય વર્ગમાં લોકશાહીનો અમલ સફળ રીતે કરી શકાય.
૫૫. ઘણાખરા સંચાલકો પોતે શિક્ષકો કરતાં ઘણી ઉંચી કક્ષાના છે એવું માને છે.

૫૬. વાલીઓ સામાન્ય રીતે શિક્ષકોની લાગણીઓની દરકાર કરે છે.
૫૭. ઘણા શિક્ષકો પોતાને ફાળે આવતા કામની જવાબદારી લેવા તૈયાર હોતા નથી.
૫૮. શાળાના નિયમો નકડી કરવામાં શિક્ષકોનો અભિપ્રાય પણ જાણવો જોઈએ.
૫૯. ઘણામં રા વિદ્યાર્થીઓ પોતાના શિક્ષકોને યોગ્ય આદર આપતા નથી.
૬૦. વિદ્યાર્થીઓને શિસ્તબદ્ધ બનાવવા એજ શિક્ષકની સૌથી અગત્યની જવાબદારી છે.
૬૧. સંચાલકો સામાન્ય રીતે શિક્ષકો પ્રત્યે આદર ભર્યું વર્તન રાખે છે.
૬૨. કેટલાંક વાલીઓ એમજ માને છે કે એમના બાળકો તો કોઈ દિવસ ખોટું કરે જ નહીં.
૬૩. મોટા ભાગના શિક્ષકોનું જ્ઞાન વિસ્તૃત હોય છે.
૬૪. પોતાનો વર્ગ વધારે સફળતાથી કેવી રીતે ચલાવી શકાય તે વિષે શિક્ષકોને માર્ગદર્શન આપવા માટે સંચાલકો સામાન્ય રીતે શકિતમાન હોય છે.
૬૫. શિક્ષકનું પરમ સુખ એના વિદ્યાર્થીઓ છે.
૬૬. વિદ્યાર્થીઓને પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તવાની સ્વતંત્રતા વધારે આપવી જોઈએ.
૬૭. મોટા ભાગના સંચાલકો શિક્ષણના નવા સિદ્ધાંતોથી વાકેફ હોતા નથી.
૬૮. ઘણામં રા વાલીઓ પોતાના બાળકો જોડે મિત્રતાનો વ્યવહાર રાખવા પ્રયત્ન કરે છે.
૬૯. ઘણામં રા શિક્ષકો વ્હિમુખી વલણ રાખે છે.
૭૦. જે જે નિર્ણયો શિક્ષકોને અસર કરના હોય તે બધા જ નિર્ણયોમાં શિક્ષકોને પોતાનો અભિપ્રાય દર્શાવવાનો અધિકાર છે.
૭૧. જો વિદ્યાર્થીઓ ન હોત તો શિક્ષણનું કાર્ય ઘણું સુંદર બનત.
૭૨. રજા સિવાય વિદ્યાર્થીઓએ કદી અંદર અંદર વાત કરવી જોઈએ નહીં.
૭૩. ઘણામં રા સંચાલકો દરેક બાબતમાં શિક્ષકોના વિચારો સમજવા પ્રયત્ન કરે છે.
૭૪. જ્યારે જ્યારે શાળામાં કંઈ બને છે ત્યારે ત્યારે વાલીઓ શિક્ષકોનોજ વાંક કાઢે છે.
૭૫. મોટા ભાગના શિક્ષકો બીજા શિક્ષકોની વાતમાં મધું મારતા નથી.

૭૬. હાલનાં કરતાં શિક્ષકો પર વધુ દબરેખ રાખવાની જરૂર છે.
૭૭. શિક્ષણ કાર્યની સફળતા વિદ્યાર્થીઓ પર અવલંબે છે.
૭૮. સતત નિરીક્ષણ વિના વિદ્યાર્થીઓ સારી રીતે વર્તી શકે છે.
૭૯. મોટા ભાગના સંચાલકો શિક્ષક વિદ્યાર્થી વચ્ચેના સંબંધોમાં શિક્ષકનો પક્ષ લેતા નથી.
૮૦. સામાન્ય રીતે વાલીઓ જાણે જ છે કે બાળકો સંપૂર્ણ હોતા નથી.
૮૧. ઘણાખરા શિક્ષકોને પોતાની મહત્તાનો વધારે પડતો ઉંચાં ખ્યાલ હોય છે.
૮૨. સંચાલન અંગે લેવાતા નિર્ણયો વિષે પોતાની લાગણીઓ વ્યક્ત કરવાનો શિક્ષકોને અધિકાર છે.
૮૩. આજકાલ મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ ઉદ્ધત અને અવિવેકી હોય છે.
૮૪. વર્ગમાં વધારે પડતી સ્વતંત્રતા અરાજકતા ઉભી કરે છે.
૮૫. સંચાલકો શિક્ષકે લીધેલા નિર્ણયોને પુષ્ટિ આપે છે.
૮૬. મોટા ભાગના વક્ષીઓ એમ નથી સમજતા કે દરેક બાળતની બે બાજુઓ હોય છે.
૮૭. ઘણાખરા શિક્ષકો પોતાને ભાગે આવતા શિક્ષણ સાથે સંકળાયેલા અણગમતા કાર્યોની જવાબદારી લેવા તૈયાર હોય છે.
૮૮. સંચાલન મંડળે જ શિક્ષકોનાં પગાર ધોરણ નક્કી કરવા જોઈએ.
૮૯. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષકની ઇચ્છાઓને માન આપે છે.
૯૦. વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય રીતે હોશીયાર વિદ્યાર્થીઓને જ પોતાના વર્ગના પ્રતિનિધિ કે નેતા તરીકે પસંદ કરતા હોય છે.
૯૧. મોટા ભાગના સંચાલકોને પોતાની મહત્તા વિષે ઘણાં ઉંચાં ખ્યાલો હોય છે.
૯૨. જ્યારે શાળામાં કંઈ બને છે ત્યારે વાલીઓ સામાન્ય રીતે શિક્ષકની મુશ્કેલીઓને સમજી શકે છે.
૯૩. કટલાક શિક્ષકો ખૂબજ અહંભાવ રાખે છે.
૯૪. વર્ગમાં પોતાની ઇચ્છા મુજબ કાર્ય કરવાની શિક્ષકોને વધારે સ્વતંત્રતા આપવી જોઈએ.

૯૫. કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ સ્વાભાવિક રીતે જ દુષ્ટ હોય છે.
૯૬. વિદ્યાર્થીઓને સમજવું જોઈએ કે શિક્ષક સૌથી વધારે જાણે છે.
૯૭. સંચાલકો સાથે કામ કરવામાં મોભો વધે છે એમ હું માનું છું.
૯૮. ઘણાખરા વાલીઓ પોતાના બાળકોને સમજી શકતાં નથી.
૯૯. મોટા ભાગના શિક્ષકોને અન્ય શિક્ષકબંધુઓની લાગણી પ્રત્યે સમભાવ હોય છે.
૧૦૦. વર્ગવ્યવસ્થા જાળવવાના નિયમો સંચાલન મંડળે જ શિક્ષકો માટે ઘડવા જોઈએ.
૧૦૧. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓનું વર્તન સારું હોય છે.
૧૦૨. પૂરતી સ્વતંત્રતા હોય તો કોઈપણ વર્ગ પોતાની પ્રવૃત્તિઓ પોતાની જાતે હાથ ધરવાને શક્તિમાન હોય છે.
૧૦૩. ઘણા સંચાલકો બિલકુલ જ્ઞાન ન હોય તો પણ ગપ્પા મારીને પોતાનું કામ ધકાવે છે.
૧૦૪. વાલીઓ સામાન્ય રીતે શિક્ષકોની સાથે સમાધાન ભર્યું વલણ રાખવાનો પ્રયત્ન કરે છે.
૧૦૫. કેટલાક શિક્ષકો પૂરતી હકીકતો પૂરી પાડવાને બદલે પોતાના વિચારો ઘર્ષાવવા માટે જ ઉત્સુક હોય છે.
૧૦૬. સતત નિરીક્ષણ વગર પણ શિક્ષકો સુંદર કામ કરી શકે છે.
૧૦૭. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ વિસ્વાસને લાયક હોતા નથી.
૧૦૮. વર્ગમાં શિક્ષકનું સ્થાન સર્વોચ્ચ છે એ શિક્ષકે સૌ પ્રથમ વિદ્યાર્થીઓને સમજાવી દેવું જોઈએ.
૧૦૯. ઘણાખરા સંચાલકો નેતાગીરી માટેની અસાધારણ શક્તિ ધરાવતા હોય છે.
૧૧૦. વાલીઓ ઘણીવાર શિક્ષકો જોડે અણઘડતાથી વર્તે છે.
૧૧૧. મોટા ભાગના શિક્ષકો પોતાના વિદ્યાર્થીઓમાં હૃદયથી રસ લેતા હોય છે.
૧૧૨. બધાજ શિક્ષકો વર્ગ વ્યવસ્થા માટે એક સરખા નિયમોનું પાલન કરતાં હોય તો શાળાનું કામ ખૂબ જ સરળ થઈ પડે.

૧૧૩. સામાન્ય રીતે વિદ્યાર્થીઓ પર વિશ્વાસ રાખી શકાય.
૧૧૪. વિદ્યાર્થીઓને પોતે પાળવાના નિયમો તેમને પોતાને જ ઘડવાની છૂટ આપવી જોઈએ.
૧૧૫. ઘણાખરા સંચાલકો શિક્ષકો પાસે વધારે પડતી આશા રાખે છે.
૧૧૬. ઘણાખરા વાલીઓ સમજે છે કે શિક્ષકને વર્ગમાં ૩૫ થી ૪૦ બાળકોનું ધ્યાન રાખવાનું હોય છે એટલે પોતાના બાળકો ઉપર ઘરના જટલું ધ્યાન તો શિક્ષકો રાખી શકે જ નહીં.
૧૧૭. ઘણાખરા શિક્ષકો જ્ઞાનને બદલે માત્ર ગપ્પાં મારીને જ પોતાનું ગાડું ચલાવતા હોય છે.
૧૧૮. પોતાના વર્ગમાં શું શિખવવું તેનો નિર્ણય શિક્ષક પોતે જ સારી રીતે કરી શકે.
૧૧૯. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓમાં ઘણા અનિચ્છનીય દુર્ગુણો હોય છે.
૧૨૦. શિક્ષકોએ વિદ્યાર્થીઓ પાસે આજ્ઞાપાલન કરાવવું જોઈએ.
૧૨૧. મોટા ભાગના સંચાલકો પોતાના કાર્યમાં સનિષ્ઠ હોય છે.
૧૨૨. વાલીઓ શિક્ષકો પ્રત્યે અયોગ્ય વર્તન દાખવતા હોય છે.
૧૨૩. મોટા ભાગના શિક્ષકો બાળમનો-વિજ્ઞાનના સારા જાણકાર હોય છે.
૧૨૪. વિષયવાર વિભાગની સભાઓમાં શાની ચર્ચા કરવી તેનો નિર્ણય આચાર્ય પોતે જ સારી રીતે કરી શકે.
૧૨૫. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓને પોતાના શિક્ષકો પ્રત્યે આદરભાવ હોય છે.
૧૨૬. પોતાના આયોજન સાથે સુસંગત ન જળવાય તો પણ શિક્ષકે પોતાના બાળકોને એમની મરજી મુજબ કાર્ય કરવાની કોકવાર છૂટ આપવી જોઈએ.
૧૨૭. મોટા ભાગના સંચાલકો ઘણા અનિચ્છનીય દુર્ગુણોથી ભરેલા હોય છે.
૧૨૮. વાલીઓ જાણે છે કે શિક્ષકોનું કામ કપરૂં છે અને એમને પોતાનાથી બનતી બધી મદદ કરવા પ્રયત્ન કરે છે.
૧૨૯. પોતાને હિસ્સે આવતા અપ્રિય કાર્યમાંથી અમુક શિક્ષકો હંમેશાં છટકી જવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે.

૧૩૦. પોતાના વર્ગનું સંચાલન કેવી રીતે કરવું તેનો નિર્ણય શિક્ષક પોતે જ બરાબર કરી શકે છે.
૧૩૧. સામાન્ય રીતે વિદ્યાર્થીઓ લુચ્છા અને દગાબાજ હોય છે.
૧૩૨. મોટા ભાગના વર્ગો પોતાની જાતે પોતાનું સંચાલન કરી શકે છે.
૧૩૩. સંચાલકો શિક્ષકો જોડે ખાસ કુશળતાથી વર્તે છે.
૧૩૪. વાલીઓ ઘણીવાર બાળકોની હાજરીમાં શિક્ષકની ટીકા કરીને એના પ્રભાવને હલકો પાડે છે.
૧૩૫. મોટા ભાગના શિક્ષકોનું શિક્ષણકાર્ય ખૂબ સુંદર હોય છે.
૧૩૬. સંચાલન મંડળ જે પ્રમાણે સૂચના આપે તે જ પ્રમાણે શિક્ષણકાર્ય કરવું તે શિક્ષકની ફરજ છે.
૧૩૭. મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ પ્રમાણીક હોય છે.
૧૩૮. વિદ્યાર્થીઓ પોતાની ચર્ચા અને નિબંધના વિષયો પોતાની જાતે જ પસંદ કરવા શક્તિમાન હોય છે.
૧૩૯. ઘણાં સંચાલકો પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં આવડતું નથી.
૧૪૦. ઘણામંરા વાલીઓ શિક્ષકો પ્રત્યે સમજદારી ભર્યું વલણ રાખે છે.
૧૪૧. કેટલાક શિક્ષકો હંમેશાં બીજાઓને સંકાતની દૃષ્ટિએ જુએ છે.
૧૪૨. શાળા સંચાલન અંગેના નિર્ણયો લેતાં પહેલાં સંચાલકોએ શિક્ષકોની સલાહ લેવી જોઈએ.
૧૪૩. કેટલીક વાર વિદ્યાર્થીઓ શિક્ષણકાર્ય ઘણું અઘરું બનાવી દે છે.
૧૪૪. ઘણામંરા વર્ગો બિનકાર્યક્રમ પ્રતિનિધિ અગર નેતા પસંદ કરી તેમાંથી ગેરફાયદો ઉઠાવતા હોય છે.

માનવ સ્વભાવનું વૈવિધ્ય જાણવા માટે આ પ્રશ્નાવલિ તૈયાર કરવામાં આવી છે. આપણા રોજિંદા જીવનમાં આપણો ટેવો, ગમા, અણગમા, અને રુચો સંબધો આ પ્રશ્નો કાઢવામાં આવ્યા છે.

આ પ્રશ્નોના તમે જે જવાબો આપો તેમાંથી કોઈ જવાબ સાચો છે કે ખોટો એ જાણવાનો આમાં આશય નથી. તમારો જવાબ એટલો જ સાચો છે કે જેટલો બોજા કોઈનો સાચો છે. એટલે આમાં ખોટા પડવાનો કોઈ ભય નથી. નીચે આપેલો સૂચનાઓ કાળજીપૂર્વક અને ચોકસાઈથી વાંચો અને એ પ્રશ્નોના જે જવાબો તમે આપશો તે ચોકકસ અને કિંમતી હશે.

દરેક પ્રશ્નનો સામે આપેલા ખાનામાં (નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે) તમને યોગ્ય લાગે તે સ્થળે આમ ટોક : ✓ : કરો. તમારો જવાબ "હા" માં હોય તો "હા" ના ખાનામાં ટોક કરો, "ના" હોય તો "ના" ના ખાનામાં ટોક કરો અને તમે "હા" કે "ના" નો નિર્ણય ન કરી શકો તો "પ્રશ્નાર્થ" વાળા ખાનામાં ટોક કરો. ચાલો ત્યારે હવે પ્રશ્ન વાંચો વિચારોને ટોક કરવા માડો.

હા	?	ના

૧. તમે બોજા લોકો કરતા વધારે બેચેન અને અધોરા છો?
૨. તમે સામાન્ય રોતે ઝડપથી અને જુસ્સાથી કામ કરો શકો છો?
૩. વાતચીત કરતો વખતે તમે માથું અને હાથ હલાવો છો?
૪. તમે કોઈપણ કામ ઘણો ઉતાવળથી કરો નાખો છો?
૫. કુરસદના સમય દરમિયાન તમને શારીરિક કાર્ય કરવામાં આનંદ આવે છે?
૬. તમારો અવજ ધોમો છે?
૭. તમને શારીરિક શ્રમના કામો સારા પ્રમાણમાં કરતા મજા પડે છે?
૮. બોજારો વાપરવા પડે એવા કામ કરવાનું તમને ગમે છે?
૯. તમે સમારંભોમાં છૂટથી જાવો છો અને આનંદ માણો છો?
૧૦. તમે લોકોને હસાવો શકો છો?
૧૧. આખો દિવસ કંઈ જોવાનું હોય એવો જગ્યાએ રહેવાનું તમને ગમે છે?
૧૨. અપરોચિત વ્યક્તિને ત્યાં સામાન્ય રોતે તમે એના રાયરચોલાનું નિરંજન કરો છો?
૧૩. સભા સમક્ષ બોલવામાં તમને મુશ્કેલી નડે છે?
૧૪. સમારંભોનું આયોજન કરવામાં તમે પોતે પહેલ કરો છો?
૧૫. બોજાઓનું મનોરંજન કરવા માટે તમે વારંવાર ટૂંકાઓ કહો છો?
૧૬. તમને સંમેલનના પ્રમુખ થવાનું ગમે છે?
૧૭. તમારા મિજાજ પર અજીબજીના લોકોનો બહુ સહેલાઈથી પ્રભાવ પડે છે?
૧૮. ઘોંઘાળોયા ઓરડામાં તમે આરામ કરો શકો છો?
૧૯. તમારો સમક્ષ એટલા બધા વિકલ્પો ઉભા થાય છે કે નિર્ણય લેવાનું મુશ્કેલ બને છે?
૨૦. તમારો કોઈ મિત્ર દર્દથી પીડાતો હોય ત્યારે તમે સ્વસ્થ રહો શકો છો?

૨૧. તમે અવારનવાર તમારા મિત્રોનો પ્રશ્ન કરો છો અને તમને પ્રોત્સાહન આપો છો?
૨૨. નવો નવો વ્યક્તિઓનો જોડે વિચાર વિનિમય કરવો પડે એવું કામ તમને ગમે છે?
૨૩. તમે મોટે ભાગે સજીનો સમય તમારા મિત્રો જોડે ગાળો છો?
૨૪. જેમાં બહુ વાતો કરવાનો હોય એવું કામ તમને પ્રસંદ છે?
૨૫. તમે તમારા કામમાં મોલિડ વિચારોનો અમલ કરો છો?
૨૬. તમે શૂન્યમનસ્ક વ્યક્તિ તરીકે ઓળખાવો છો?
૨૭. વ્યવસ્થિત અને નિયમિત હોય એવું કામ તમને પ્રસંદ છે?
૨૮. તમે બોજા લોકોથી વારંવાર કટાણો જાઓ છો?
૨૯. ટેલિફોન પર તમે આરામથી વાતચીત કરો છો?
૩૦. તમે હંમેશા ઉતાવળમાં હો છો?
૩૧. ભૂતકાળમાં તમે કોઈ એવું કામ પ્રસંદ કરેલું છે જેને માટે આમથી તેમ અથવા એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ તમારે ભટકવું પડ્યું હોય?
૩૨. બોજા લોકો તમને સામાન્ય રીતે શાંત સ્વભાવના માને છે?
૩૩. જેમાં શારીરિક શ્રમ કરવો પડે એવું કામ તમને પ્રસંદ છે?
૩૪. તમે વારંવાર સોગંદ ખાવ છો?
૩૫. તમે રમતગમતમાં વારંવાર ભાગ લો છો?
૩૬. બોજારોનો ઉપયોગ કરવામાં તમને ફાવટ આવે છે?
૩૭. જેમાં ઘણીજ ઉછેરાટ હોય એવું કામ તમને ગમે છે?
૩૮. જેમાં ધોરજ અને સાવધાની રાખવી પડે એવું કામ તમને ગમે છે?
૩૯. તમારો ગણતરી સામાન્યતઃ લહેરો વ્યક્તિ તરીકે થાય છે?
૪૦. તમે સહેલછથી નિર્ણય કરી શકો છો?

૪૧. સમારંભમાં યજમાન થવાનું તમને ગમે છે?
૪૨. સભા સમક્ષ કોઈ નવો યોજના રજુ કરવાનું તમને ગમે છે?
૪૩. નવો યોજનાને આગળ ધપાવવાનું તમને ગમે છે?
૪૪. સભામાં વડતાનો પરિચય કરાવવાનું તમને ગમે છે?
૪૫. રેડિયો વાગતો હોય ત્યારે તમે અધ્યાસ કરો શકો છો?
૪૬. તમે આનંદ અને નિરુત્સાહ વચ્ચે અવારનવાર ઝોલા ખાવો છો?
૪૭. એકાએક આવેગ આવે અને તમને ભૂખ લાગી આવે છે?
૪૮. ભયજનક પરિસ્થિતિમાં તમે શાંત અને સ્વસ્થ રહો શકો છો?
૪૯. એવા કોઈ ખોરાક છે જેનો તમને ખૂબજ અણગમો છે?
૫૦. તમે તમારા પાડોશીઓ જોડે પરોચય વધારો છો?
૫૧. તમારો ગણત્રી ઠંડા અને લાગણી વગરના વ્યક્તિઓમાં થાય છે?
૫૨. જેમાં ઘણો વ્યક્તિઓનો સંપર્ક સાધવો પડે એવું કામ તમને ગમે છે?
૫૩. સૈધ્ધાંતિક વિચારો ધરાવતું કાર્ય કરવાનું તમને ગમે છે?
૫૪. તમે બાળક હતા ત્યારે જીવનને ગભીર રીતે જોવાનું વલણ તમારામાં હતું?
૫૫. તમને એકલા કામ કરવાનું ગમે છે?
૫૬. કોઈ મહત્વની સમસ્યા આવી પડી હોય ત્યારે તમે એકલાજ એના પર વિચાર કરવાનું પ્રસંદ કરો છો?
૫૭. બાજા લોકો કરતાં તમે બહુ ધીમેથી વાત કરો છો?
૫૮. સામાન્ય રીતે તમે ઝડપથી કામ કરો છો?
૫૯. બાજા લોકો કરતાં તમે ઘણા મોટા અવાજ બોલો છો?
૬૦. પૂરતો સમય હોવા છતાં પણ તમે ઘણો ઝડપથી જમો છો?
૬૧. પહાડ ઉપર ચઢવાનું તમને ગમે છે?

૬૨. તમને બોબો કે સંતાકુડડો રમવાનો શોખ છે?
૬૩. પાણીમાં તરવાનું તમને ગમે છે?
૬૪. મિલિટરીના સોજર બનવાનું તમને ગમે છે?
૬૫. હરોફાઈ કરવાનો હોય એવું કામ તમને ગમે છે?
૬૬. પ્રવૃત્તિઓ વારંવાર બદલવી પડે એવું કામ તમને પસંદ છે?
૬૭. રમત જીતી વખતે બોજા લોકો સાથે તમે બૂમો પાડો છો?
૬૮. તમારો પાસે સામાન્ય રીતે હજાર જવાબ હોય છે?
૬૯. લોકોનો પરિચય કરાવવામાં તમને આનંદ આવે છે?
૭૦. તમારો પરિચય કરવા માટે લોકોને મુશ્કેલી પડે છે?
૭૧. સામાજિક સમારંભોમાં તમે અલિપ્ત રહેવાનું પસંદ કરો છો? (To keep in the background)
૭૨. આનાકાનો કાર્યા વગર તમે જવાબદારી સ્વીકારી લો છો?
૭૩. ખતેલ ભર્યા વાતાવરણમાં તમે કામ કરી શકો છો?
૭૪. દૈનિક નાના ગૃહકાર્યોમાં તમે વારંવાર ચિડાઈ જાવ છો?
૭૫. કોઈપણ કાર્ય અધૂરું મુકતા તમને દુઃખ થાય છે?
૭૬. લાગણીઓના ક્ષોભના કારણે તમારો ભૂખ મરી જાય એવું તમને લાગે છે?
૭૭. કોઈ કાર્ય કરવાનો પધ્ધતિ વિષે તમે બોજા જોડે સંમત થાઓ છો?
૭૮. અપરિચીત વ્યક્તિને તમે સહેલાઈથી મિત્ર બનાવી શકો છો?
૭૯. પુસ્તકાલયો તેમજ વર્ષગાઠના અવસરો પર તમે ભાવનાશીલ બની જાવ છો?
૮૦. બોજા લોકો તમને પોતાનો અંગત મુશ્કેલીઓ સહેલાઈથી કહી શકે છે?
૮૧. જોમાં વૈજ્ઞાનિક ચોક્કસાઈ રાખવી પડે એવું કામ તમને ગમે છે?
૮૨. જોમાં ખૂબ વાચવું પડે એવું કામ તમને ગમે છે?

૮૩. કોઈપણ કામ કરવામાં જુદા જુદા સાધનો અને પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવાનું તમને ગમે છે?
૮૪. તમે સજિનો સમય એકલા જ ગાળવાનું પસંદ કરો છો?
૮૫. ધોમે ધોમે આરામથી જમો આનંદ માણવાનું તમે પસંદ કરો છો?
૮૬. જે ધોમું હોય અને જેને માટે વિચાર કરવો પડે એવું કામ તમને ગમે છે?
૮૭. સામાન્ય રીતે રાહ જોઈને કોઈ સમસ્યાનો ઉકેલ તમે એના મેળે આવવા દો છો?
૮૮. જ્યાં ગતિનો મર્યાદા ન હોય ત્યાં તમે ઝડપથી મોટર ચલાવવાનું પસંદ કરશો?
૮૯. અતિ શ્રમ પડે એવો પ્રવૃત્તિવાળું કામ કરવાનું તમને પસંદ છે?
૯૦. ઝાડ ઉપર ચઢવાનું તમને ગમે છે?
૯૧. તમે કોઈ ટુકડોના કેપ્ટન બન્યા હતા?
૯૨. જરૂર પડે ત્યારે ઘરમાં યાંત્રિક સમારકામ કરવાનો સમય-સૂચકતા તમારામાં છે?
૯૩. તમે જાણે આ દુનિયાના રાજા છો, એવું વારંવાર લાગે છે?
૯૪. જે વ્યક્તિઓને તમે મળો છો એમના નામ તમે યાદ રાખી શકો છો?
૯૫. તમે ઉત્તેજના ખાતર જ તક ઝડપી લેવાનું પસંદ કરો છો?
૯૬. સામાન્ય રીતે તમે સવારમાં સ્કુર્તિથી પથારીમાંથી ઉઠો છો?
૯૭. તમે નાનપણમાં બહુ શરમાળ હતા?
૯૮. અકસ્માત થયો હોય તો એવા પ્રસંગે પ્રસાર સંભાળ રાખવાનો જવાબદારો તમે સ્વોકારો લો?
૯૯. કોઈ મોટા જમણવાર પ્રસંગે તમે મુખ્ય શુભેચ્છક થવામાં આનંદ માનો છો?
૧૦૦. જેનાથી તમે બોજાઓને પ્રભાવિત કરી શકો એવું કામ તમને પસંદ છે?

૧૦૧. તમે કોઈ કામમાં તક્લોન હો અને ખતેલ પડે તો ચિઠ્ઠા જાઓ છો?
૧૦૨. રજા પછી તમે સરળતાથી તમારા કામ પર ચઢી શકો છો?
૧૦૩. નકકો કરેલા સમયે જ કામ પુરું થવું જોઈએ એનો વિચાર તમને ખુંઝે છે?
૧૦૪. તમે ઘણો વખત ધોરજ ખોઈ બેસો છો?
૧૦૫. તમને ઘણો બધો સંસ્થાઓના સભ્ય થવાનું ગમે છે?
૧૦૬. કોઈપણ કાર્યના સંબંધમાં તમે આત્મ-ભાનમાંથી મુક્ત રહી શકો છો?
૧૦૭. કોઈ મંડળોના સભ્ય તરીકે કામ કરવાનું તમને ખસંદ છે?
૧૦૮. તમો અજાણ વ્યક્તિને અતડાપણથી મુક્ત કરી શકો છો?
૧૦૯. તમે સારો રોતે પૂરા કરી શકો તેના કરતા વધારો કામો હાથ ધરવાનું તમારું વલણ છે?
૧૧૦. નાનપણમાં તમે એકલા જ રમતા હતા?
૧૧૧. તમને નવા સાધનો અને નવી પધ્ધતિઓનો શોધ કરવાનું ગમે છે?
૧૧૨. કોઈ યોજનાને અમલમાં મૂકવાને બદલે એને ઘડવામાં તમને વધારે આનંદ આવે છે?
૧૧૩. તમે બહુ ઝડપથી લખો છો?
૧૧૪. સામાન્ય રોતે તમે ધોમેથી અને નિરાતે કામ કરો છો?
૧૧૫. તમારો દૃષ્ટિબિંદુને મળતા થવા માટે બીજાને સમજાવવાનો તમે વારંવાર પ્રયત્ન કરો છો?
૧૧૬. બીજા લોકો કરતા તમે વધારે ઝડપથી ચાલો છો?
૧૧૭. તમે કદો દોડાદોડનો શરતમાં ભાગ લોધો છો?
૧૧૮. એન.સો.સો. કે એ.સો.સો.માં જોડાવવાનું તમે ખસંદ કરશો?
૧૧૯. તમને મેદાની રમતો રમવા ગમે છે?

૧૨૦. શાળા કે કોલેજમાં તમે રમત ગમતનો ટુકડોના સભ્ય હતા?
૧૨૧. તમે કુસ્સદની સમય મોટે ભાગે ઘરનો બહાર જ ગાળો છો?
૧૨૨. તમે સામાન્ય રીતે જલ્દીથી નિર્ણય કરી શકો છો?
૧૨૩. બચપણમાં તમે કોઈ અવિચારી સાહસમાં નેતા બન્યા હતા?
૧૨૪. તમે વારંવાર વસ્તુઓ ભૂલી જાવ છો?
૧૨૫. તમે નોકરોને સહેલાઈથી તેમના શ્રમ અંગેની સૂચના આપી શકો છો?
૧૨૬. તમે સામાન્ય રીતે બહુએ રહી બોજાઓને પહેલ કરવા દો છો?
૧૨૭. તમે જાહેરમાં ભાષણ કરવાનું ટાળો છો?
૧૨૮. સમારંભોમાં તમે બોજો વ્યક્તિઓ જોડે વાતચીતમાં ભાગ લો છો?
૧૨૯. સવારમાં પૂરા જાગૃત થવાને તમને ઘણી લાંબી સમય લાગે છે?
૧૩૦. સામાન્ય રીતે તમારો ગણના આશાવાદી તરીકે થાય છે?
૧૩૧. તમારું કામ છોડતા તમને સામાન્ય રીતે મનદુઃખ થાય છે?
૧૩૨. ઘણી વખત તમારા હાથ અને પગ ઠંડા પડી જાય છે?
૧૩૩. વાતચીત દરમિયાન તમે તમારા વિચારો સહેલાઈથી વ્યક્ત કરી શકો છો?
૧૩૪. સામાન્ય રીતે તમારો સાથે પરિચય કરવા માટે લાંબા સમયનો જરૂર છે?
૧૩૫. તમારા હસ્તક્ષર (અક્ષરો) મોટા અને પહોળા છે?
૧૩૬. લોકોના મોટા સમૂહમાં તમે સ્વસ્થ રહો છો?
૧૩૭. તમે તમારા કામમાં ઘણીવાર પાછળ રહી જાવ છો?
૧૩૮. તમને શાંતિ જાગ્યામાં કામ કરવાનું ગમે છે?
૧૩૯. ઝોણી વિગતો અને ચોકસાઈનો જરૂર હોય એવું કામ કરવાનું તમને ગમે છે?
૧૪૦. લોકો કરતાં ચોપડાઓમાં તમને વધારે મજા પડે છે?

સૂચના : શિક્ષણના વ્યવસાય એજે નીચે આપેલા વાક્યો વાંચો અને તમે જેનો સાથે સંમત હો તેવા ફક્ત ત્રણ જ વાક્યો પસંદ કરો તેનો સાથે " ✓ " કરો. વાક્યોનો પસંદગી પ્રમાણિતપણે કરશો એવો વિનંતી છે.

૧. આ વ્યવસાય માણસને પોતાનો જાતનો સારો રોતે સમજવામાં મદદ કરે છે.
૨. આ વ્યવસાય માણસને પોતાના જ્ઞાનનો અદ્યતનતા જાળવો રાખવામાં મદદ કરે છે.
૩. વ્યક્તિગત ખોલવણી માટેનો એકપણ તક, આ વ્યવસાય પૂરો પાડતો નથી.
૪. નવો બાબતો શોધવાનો તેમજ વિકસાવવાનો તકો આ વ્યવસાયમાંથી સાંપડી રહે છે.
૫. આ વ્યવસાયમાં ફાયદા કરતાં ગેરફાયદા જ વધારે છે.
૬. ફક્ત આજુ લોકોજ આ વ્યવસાયને પસંદ કરે છે.
૭. આ વ્યવસાય માણસનો જન્મજાત પ્રેરણાઓને સંતોષે છે.
૮. આ વ્યવસાયમાં મને બહુ જ ઓછો રસ છે.
૯. આ વ્યવસાય એક સામાન્ય વ્યવસાય છે.
૧૦. માણસનો જન્મજાત, રચનાત્મક પ્રેરણાને સંતોષનારો આ એક વ્યવસાય છે.
૧૧. આ એક મજાનો રસપ્રદ વ્યવસાય છે.
૧૨. આ વ્યવસાયમાં હૃદય તેમજ મન બંને એક સામટા વિકસ પામે છે.
૧૩. સાંખી લઈ શકાય એવો આ એક વ્યવસાય છે.
૧૪. આ વ્યવસાયમાં માણસનો મહેનતનો ઉદર થતો નથી.
૧૫. અતિ નમ્ર ધધાઓ પૈકી ગમે તે કોઈ એક ધધા સાથે હું મારા ધધાનો બદલો કરવા તૈયાર છું.
૧૬. માત્ર મૂર્ખ માણસ જ આ વ્યવસાયમાં જોડાવાનું પસંદ કરશે.
૧૭. હું આ વ્યવસાયને ધિક્કારું છું.
૧૮. આ વ્યવસાય પુરતા બદલાનો આશા સિવાયની સેવા છે.
૧૯. દરેક સમજુ વ્યક્તિએ આ વ્યવસાય પસંદ કરવો જોઈએ.

૨૦. અન્ય વ્યવસાયોનો સરખામણીમાં આ વ્યવસાય એક પવિત્ર વ્યવસાય છે.
૨૧. આ વ્યવસાયના લાભો તેમજ બીજો અન્ય બાબતોનો મને જરાય પરવા નથી.
૨૨. આ વ્યવસાય ઉચ્ચ વ્યવસાયમાનો એક છે.

નીચે કેટલાંક શિક્ષણ વિષયક વિધાનો આપેલાં છે. શિક્ષણ વિષે આપ શું માનો છો તે જાણવાનો આ એક પ્રયાસ છે. આપ દરેક વિધાન કાળજી પૂર્વક વાંચો પછી (૧) જે વિધાન સાથે સંમત થાઓ તેની સામે આવી (✓) નિશાની કરો (૨) જે વિધાનની સાથે અસંમત થાઓ તેની સામે આવી (X) નિશાની કરો.

૧. હું શિક્ષણમાં ઉંડો રસ લઉં છું.
૨. હું શાળાએ જાઉં છું કારણ કે મને તેમ કરવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે.
૩. હું શિક્ષણમાં રસ લઉં છું પણ માનું છું કે તે વિષે કોઈએ વધારે પડતી ચિંતા કરવાની કંઈ જરૂર નથી.
૪. ભણવા કરતાં મને સનસનાટી ભરી વાતોનો વાંચવાનું કે રમતો રમવાનું વધારે ગમે છે.
૫. શિક્ષણ માનવ જીવનમાં પ્રથમ કક્ષાની મહત્તા ધરાવે છે.
૬. ઘણી વખત મને લાગે છે કે શિક્ષણ જરૂરી છે અને ઘણી વખત મને તેના વિષે શંકા આવે છે.
૭. જો પરીક્ષા પાસ કરવાની ના હોત, તો હું સખત મહેનત પણ ના કરત.
૮. શિક્ષણ માણસોને ડોળ કરતાં શિખવે છે.
૯. હું એમ માનું છું કે, ભણવા પછળ ગાળેલો સમય વ્યર્થ ગયો છે.
૧૦. છોકરા છોકરીઓ માટે વધુ ઉચિત તો એ છે કે ૧૪ વર્ષની ઉંમરે તેઓ અભ્યાસ ચાલુ રાખવાને બદલે કોઈ કંઈ વળગી જાય.
૧૧. શિક્ષણથી દુનિયા સુધરી કે બગડી એ શંકાસ્પદ છે.
૧૨. શિક્ષણ વિષયક કોઈપણ વસ્તુ હોય લેવાની મને ઈચ્છા નથી.
૧૩. જ્યાં સુધી આપણે ભણીએ નહીં ત્યાં સુધી સારા નાગરિક બની શકીએ નહીં.
૧૪. શિક્ષણ પછળ વધારે પૈસા ખર્ચાવા જોઈએ.
૧૫. હું માનું છું કે શાળામાં લીધેલું શિક્ષણ મને શાળા છોડ્યા પછી ઉપયોગી થઈ પડશે.
૧૬. હું સમાચાર પત્રોમાં શિક્ષણને લગતા લેખો હંમેશાં વાંચું છું.

૧૭. સામાન્ય રીતે શિક્ષણ ફાયદા કરતા નુકશાન વધારે કરે છે.
૧૮. મને શિક્ષણમાં કોઈ મૂલ્ય દેખાતું નથી.
૧૯. ઓછું કંટાળા જનક જીવન જીવવાને શિક્ષણ આપણને શક્તિમાન બનાવે છે.
૨૦. હું શિક્ષણને પસંદ કરતો નથી કારણ કે, આખો વખત ગૃહ કાર્યમાં જ પસાર કરવો પડે છે.
૨૧. મને શાળામાં શિખવાતા વિષયો પસંદ છે, પણ શાળાજી જીવું પસંદ નથી.
૨૨. શિક્ષણથી ફાયદાને બદલે વધારે નુકશાન થઈ રહ્યું છે.
૨૩. બધા જ અનિષ્ટોનું મૂળ શિક્ષણનો અભાવ છે.
૨૪. આ જોઈગીનો સારામાં સારી રીતે ઉપયોગ કરવામાં શિક્ષણ આપણને શક્તિમાન કરે છે.
૨૫. ફક્ત શિક્ષિત લોકો જ જીવનની પૂરેપૂરી મજા માણી શકે છે.
૨૬. શિક્ષણથી નુકશાન કરતાં ફાયદા વધારે થાય છે.
૨૭. મને શાળાના શિક્ષકો ગમતા નથી એટલા માટે જ શિક્ષણ પણ ગમતું નથી.
૨૮. શિક્ષણનો અતિરેક ન થાય તો સારું છે.
૨૯. વાંચતા, લખતા અને દાખલા ગણતાં શિખવું એ આપણા માટે પૂરતું છે.
૩૦. જ્યાં સુધી હું સુખી જીવન જીવી શકું ત્યાં સુધી મને શિક્ષણની દરકાર નથી.
૩૧. શિક્ષણથી માણસ ભગવાનને ભૂલી જાય છે અને ધર્મને બિડકારે છે.
૩૨. શિક્ષણથી ઉત્તમ ચારિત્ર્ય ઘડાય છે.
૩૩. શિક્ષણ પછળ ઘણો પૈસો ખર્ચવામાં આવે છે.
૩૪. શિક્ષણ વિષે મને થોડો અણગમો તો છે જ એ મારે કોઈ પણ હિસાબે કબૂલવું પડશે.

APPENDIX - F

SCORING KEY OF ATTITUDE SCALES

(Items 1 to 144)

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
1	5	4	3	2	1
2	1	2	3	4	5
3	5	4	3	2	1
4	1	2	3	4	5
5	5	4	3	2	1
6	5	4	3	2	1
7	1	2	3	4	5
8	5	4	3	2	1
9	1	2	3	4	5
10	5	4	3	2	1
11	1	2	3	4	5
12	1	2	3	4	5
13	5	4	3	2	1
14	1	2	3	4	5
15	5	4	3	2	1
16	1	2	3	4	5
17	5	4	3	2	1
18	5	4	3	2	1

(contd....)

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
19	1	2	3	4	5
20	5	4	3	2	1
21	1	2	3	4	5
22	5	4	3	2	1
23	1	2	3	4	5
24	1	2	3	4	5
25	5	4	3	2	1
26	1	2	3	4	5
27	5	4	3	2	1
28	1	2	3	4	5
29	5	4	3	2	1
30	5	4	3	2	1
31	1	2	3	4	5
32	5	4	3	2	1
33	1	2	3	4	5
34	5	4	3	2	1
35	1	2	3	4	5
36	1	2	3	4	5

(contd....)

Appendix - F contd.....

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
37	5	4	3	2	1
38	1	2	3	4	5
39	5	4	3	2	1
40	1	2	3	4	5
41	5	4	3	2	1
42	5	4	3	2	1
43	1	2	3	4	5
44	5	4	3	2	1
45	1	2	3	4	5
46	5	4	3	2	1
47	1	2	3	4	5
48	1	2	3	4	5
49	5	4	3	2	1
50	1	2	3	4	5
51	5	4	3	2	1
52	1	2	3	4	5
53	5	4	3	2	1
54	5	4	3	2	1
55	12	2	3	4	5
56	5	4	3	2	1
57	1	2	3	4	5
58	5	4	3	2	1

(contd.....)

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
59	1	2	3	4	5
60	1	2	3	4	5
61	5	4	3	2	1
62	1	2	3	4	5
63	5	4	3	2	1
64	1	2	3	4	5
65	5	4	3	2	1
66	5	4	3	2	1
67	1	2	3	4	5
68	5	4	3	2	1
69	1	2	3	4	5
70	5	4	3	2	1
71	1	2	3	4	5
72	1	2	3	4	5
73	5	4	3	2	1
74	1	2	3	4	5
75	5	4	3	2	1
76	1	2	3	4	5
77	5	4	3	2	1
78	5	4	3	2	1
79	1	2	3	4	5
80	5	4	3	2	1

(contd.....)

Appendix - F contd....

280

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
-------------	------	----	------	------	------

81	1	2	3	4	5
82	5	4	3	2	1
83	1	2	3	4	5
84	1	2	3	4	5
85	5	4	3	2	1
86	1	2	3	4	5
87	5	4	3	2	1
88	1	2	3	4	5
89	5	4	3	2	1
90	5	4	3	2	1
91	1	2	3	4	5
92	5	4	3	2	1
93	1	2	3	4	5
94	5	4	3	2	1
95	1	2	3	4	5
96	1	2	3	4	5
97	5	4	3	2	1
98	1	2	3	4	5
99	5	4	3	2	1
100	1	2	3	4	5
101	5	4	3	2	1
102	5	4	3	2	1
103	1	2	3	4	5

(contd....)

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
-------------	------	----	------	------	------

104	5	4	3	2	1
105	1	2	3	4	5
106	5	4	3	2	1
107	1	2	3	4	5
108	1	2	3	4	5
109	5	4	3	2	1
110	1	2	3	4	5
111	5	4	3	2	1
112	1	2	3	4	5
113	5	4	3	2	1
114	5	4	3	2	1
115	1	2	3	4	5
116	5	4	3	2	1
117	1	2	3	4	5
118	5	4	3	2	1
119	1	2	3	4	5
120	1	2	3	4	5
121	5	4	3	2	1
122	1	2	3	4	5
123	5	4	3	2	1
124	1	2	3	4	5
125	5	4	3	2	1
126	5	4	3	2	1

(contd.....)

Appendix - F contd.....

Item No.	S.A.	A.	U.C.	D.A.	S.D.
127	1	2	3	4	5
128	5	4	3	2	1
129	1	2	3	4	5
130	5	4	3	2	1
131	1	2	3	4	5
132	1	2	3	4	5
133	5	4	3	2	1
134	1	2	3	4	5
135	5	4	3	2	1
136	1	2	3	4	5
137	5	4	3	2	1
138	5	4	3	2	1
139	1	2	3	4	5
140	5	4	3	2	1
141	1	2	3	4	5
142	5	4	3	2	1
143	1	2	3	4	5
144	1	2	3	4	5

APPENDIX - G

AREAWISE CLASSIFICATION OF ATTITUDE STATEMENTS

M = Management; Pa = Parents; T = Teachers
 DAP = Democratic Administrative Procedure; Pu = Pupils
 DCP = Democratic Classroom Procedure

M	Pa	T	DAP	Pu	DCP
1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78
79	80	81	82	83	84
85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102
103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114
115	116	117	118	119	120
121	122	123	124	125	126
127	128	129	130	131	132
133	134	135	136	137	138
139	140	141	142	143	144

APPENDIX - H

SCORING KEY FOR PERSONALITY TEST

Items	Yes	?	No
-------	-----	---	----

1 1

2 1

3 1

4 1

5 1

6 1

7 1

8 1

9 1

10 1

11 1

12 1

13 1

14 1

15 1

16 1

17 1

18 1

19 1

20 1

21 1

(contd....)

Items	Yes	?	No
-------	-----	---	----

22 1

23 1

24 1

25 1

26 1

27 1

28 1

29 1

30 1

31 1

32 1

33 1

34 1

35 1

36 1

37 1

38 1

39 1

40 1

41 1

42 1

(contd....)

Items	Yes	?	No
-------	-----	---	----

43 1

44 1

45 1

46 1

47 1

48 1

49 1

50 1

51 1

52 1

53 1

54 1

55 1

56 1

57 1

58 1

59 1

60 1

61 1

62 1

63 1

(contd....)

Items	Yes	?	No	Items	Yes	?	No	Items	Yes	?	No
64	1			90	1			116	1		
65	1			91	1			117	1		
66	1			92	1			118	1		
67	1			93	1			119	1		
68	1			94	1			120	1		
69	1			95	1			121	1		
70			1	96	1			122	1		
71			1	97			1	123	1		
72	1			98	1			124	1		1
73	1			99	1			125	1		
74			1	100	1			126			1
75			1	101			1	127			1
76			1	102	1			128	1		
77	1			103			1	129			1
78	1			104			1	130	1		
79	1			105	1			131			1
80	1			106	1			132			1
81	1			107	1			133	1		
82	1			108	1			134			1
83	1			109	1			135	1		
84	1			110	1			136	1		
85			1	111	1			137	1		
86			1	112	1			138	1		
87			1	113	1			139	1		
88	1			114			1	140	1		
89	1			115	1						

APPENDIX - I

AREAWISE CLASSIFICATION OF PERSONALITY ITEMS

Items measuring Active Trait

1	29	57	85	113
2	30	58	86	114
3	31	59	87	115
4	32	60	88	116

Items measuring Vigorous Trait

5	33	61	89	117
6	34	62	90	118
7	35	63	91	119
8	36	64	92	120

Items measuring Impulsive Trait

9	37	65	93	121
10	38	66	94	122
11	39	67	95	123
12	40	68	96	124

Items measuring Dominant Trait

13	41	69	97	125
14	42	70	98	126
15	43	71	99	127
16	44	72	100	128

Appendix - I contd....

Items measuring Stable Trait

17	45	73	101	129
18	46	74	102	130
19	47	75	103	131
20	48	76	104	132

Items measuring Sociable Trait

21	49	77	105	133
22	50	78	106	134
23	51	79	107	135
24	52	80	108	136

Items measuring Reflective Trait

25	53	81	109	137
26	54	82	110	138
27	55	83	111	139
28	56	84	112	140

APPENDIX - J

SCORING KEY FOR TEACHING PROFESSION SCALE

Items	Scale Values
1	7.0
2	8.5
3	3.0
4	9.0
5	3.6
6	2.5
7	2.1
8	5.0
9	6.4
10	7.5
11	9.4
12	8.1
13	6.0
14	4.4
15	1.5
16	1.1
17	0.5
18	4.0
19	10.7
20	10.0
21	5.5
22	10.3

APPENDIX - K

SCORING KEY FOR EDUCATION SCALE

Items	Scale Values	Items	Scale Values
1	1.0	18	10.8
2	10.0	19	3.3
3	4.2	20	7.4
4	6.4	21	4.5
5	0.5	22	10.5
6	5.4	23	2.3
7	6.9	24	0.3
8	8.4	25	1.2
9	10.1	26	2.7
10	7.9	27	7.1
11	5.7	28	4.9
12	10.9	29	5.8
13	1.3	30	8.9
14	2.2	31	9.9
15	3.7	32	1.8
16	3.0	33	8.6
17	9.3	34	6.7

(contd.....)

APPENDIX - L

ATTITUDE TOWARD MANAGEMENT AND ADMINISTRATORS

(Likert Type Scale)

(P) = Positive Statements

(N) = Negative Statements

-
- (P) 1. Most administrators try to help their teachers as best they can.
- (N) 2. Most administrators play favourites.
- (P) 3. Most administrators do a pretty good job.
- (N) 4. Most administrators are influenced by good looks in choosing their teachers.
- (P) 5. Most administrators have regard for their teachers' feelings.
- (N) 6. Most administrators have no regard for the feelings of their teachers.
- (P) 7. Administrators are usually high-principled persons.
- (N) 8. Most administrators are not friendly.
- (P) 9. Most administrators keep-up with current educational thought.
- (N) 10. Most administrators feel very superior to teachers.
- (P) 11. Administrators are usually courteous to their teachers.
- (N) 12. Most administrators do not keep up with current educational theories.
- (P) 13. Most administrators do try to see teachers' side of every question.
- (N) 14. Most administrators will not back up the teacher in his/her dealings with the pupils.
- (P) 15. Most administrators back the teacher up in his/her decisions.

- (N) 16. Most administrators have exaggerated ideas of their own importance.
- (P) 17. I consider it a privilege to associate with administrators.
- (N) 18. Many administrators get by on sheer bluff rather than knowledge.
- (P) 19. Most administrators have an unusual ability for leadership.
- (N) 20. Most administrators expect too much of their teachers.
- (P) 21. Most administrators are sincere in their actions.
- (N) 22. Most administrators have many undesirable traits.
- (P) 23. Administrators are quite diplomatic in their dealings with teachers.
- (N) 24. Many administrators do not know how to use their authority.

APPENDIX - M

ATTITUDE TOWARD PARENTS

(Likert Type Scale)

(N) = Negative Statements

(P) = Positive Statements

-
- (N) 1. Parents only come to school when they have a complaint to make.
- (P) 2. Parents usually cooperate with the teachers.
- (N) 3. Parents do not take enough interest in the children.
- (P) 4. Most parents take an interest in their children's progress in school.
- (N) 5. Parents spend too much of their time pursuing their own selfish interests.
- (P) 6. Most parents make an effort to teach their children good manners.
- (N) 7. Parents do not teach their children good manners now-a-days.
- (P) 8. Parents usually respect the teacher's opinion.
- (N) 9. Parents regard the school as a dumping place for their children.
- (P) 10. Parents are usually considerate of the teacher's feelings.
- (N) 11. Some parents think that their children can do no wrong.
- (P) 12. Most parents make an effort to be pals to their children.
- (N) 13. Parents always blame the teacher when anything happens in the school.

- (P) 14. Parents usually realize that children are not perfect.
- (N) 15. Most parents do not see that there are two sides to every question.
- (P) 16. Parents usually can see the teachers side of the problem when something happens in school.
- (N) 17. Most parents do not understand their children.
- (P) 18. Parents usually try to meet the teacher half-way.
- (N) 19. Parents are often tactless in dealing with teachers.
- (P) 20. Most parents realize that the teacher has thirty-five or forty other children to take care of and cannot give their child the attention he gets at home.
- (N) 21. Parents are often unreasonable in their attitude toward teachers.
- (P) 22. Parents realize that teachers have hard job to do and try to help them in every way that they can.
- (N) 23. Parents frequently undermine authority by criticizing the teacher in the pupil's presence.
- (P) 24. Most parents are reasonable in their attitudes toward teachers.

APPENDIX - N

ATTITUDE TOWARD TEACHERS

(Likert Type Scale)

(P) = Positive Statements

(N) = Negative Statements

-
- (P) 1. Most teachers are honest.
- (N) 2. Some teachers are interested only in their salaries.
- (P) 3. Most teachers are tactful.
- (N) 4. Many teachers act as spies for the principal.
- (P) 5. I consider it a privilege to associate with my fellow teachers.
- (N) 6. Most teachers spend too much time gossiping about other teachers.
- (P) 7. Most teachers have an unusual ability for leadership.
- (N) 8. Many teachers are too clannish.
- (P) 9. Most teachers are sincere in their actions.
- (N) 10. Many teachers do not take their share of responsibilities.
- (P) 11. Most teachers are broadly educated.
- (N) 12. Many teachers are two-faced.
- (P) 13. Most teachers do not meddle into other teachers' affairs.
- (N) 14. Most teachers have exaggerated ideas of their own.
- (P) 15. Most teachers are willing to assume their share of unpleasant tasks associated with teaching.

- (N) 16. Some teachers are quite egotistical.
- (P) 17. Most teachers have due regards for their fellow teachers' feelings.
- (N) 18. Some teachers are too prone to give their own ideas and not enough facts.
- (P) 19. Most teachers take a sincere interest in their students.
- (N) 20. Many teachers get by on sheer bluff rather than knowledge.
- (P) 21. Most teachers have a good understanding of child psychology.
- (N) 22. Some teachers try to get out of their share of the unpleasant jobs.
- (P) 23. Most teachers do an excellent job of teaching.
- (N) 24. Some teachers are always suspicious of others.

APPENDIX - O

ATTITUDE TOWARD DEMOCRATIC ADMINISTRATIVE PROCEDURES
(Likert Type Scale)

(N) = Negative Statements (P) = Positive Statements

-
- (N) 1. The principal should decide when to have faculty meetings.
- (P) 2. Teachers should be allowed to handle their classes in their own way.
- (N) 3. The rule of the school should be determined solely by the administration.
- (P) 4. Teachers should be allowed to decide what grades to give without any interference from the principal.
- (N) 5. All policies regarding teachers should be determined by the administration.
- (P) 6. The teacher is usually a better judge than the principal of how his/her class is progressing.
- (N) 7. Teachers have no rights to criticize administrative decisions.
- (P) 8. Faculty meetings should take place only when the faculty feels that there is something worth having a meeting about.
- (N) 9. Administrators can usually tell the teacher how to run his/her class more effectively.

- (P) 10. Teachers have something to say about determining the rules of the school.
- (N) 11. Administrators are usually capable of showing the teacher how to run his/her class more effectively.
- (P) 12. Teachers are entitled to have some voice in any decision which affects them.
- (N) 13. Teachers need more supervision than is generally given them.
- (P) 14. Teachers have a right to express their feelings about administrative decisions.
- (N) 15. Teachers' salaries should be set by the administration.
- (P) 16. Teachers should be allowed more freedom to do as ~~many~~ they wish in their classes.
- (N) 17. Rules for teachers to follow in handling their classes should be made by the administration.
- (P) 18. Teachers are capable of doing a good job without constant supervision.
- (N) 19. The school will run more smoothly if all teachers will follow the same system in running their classes.
- (P) 20. The teacher is the best judge of what should be taught in his/her classes.
- (N) 21. The principal is the best judge of what should be discussed at faculty meetings.
- (P) 22. The teacher is the best judge of how his/her classes should be conducted.
- (N) 23. It is the duty of the teacher to teach in whatever manner the administration directs.
- (P) 24. Administrators should consult the teachers before making most administrative decisions.

APPENDIX - P

ATTITUDE TOWARD PUPILS

(Likert Type Scale)

(P) = Positive Statements

(N) = Negative Statements

-
- (P) 1. Pupils make teaching a very enjoyable job.
- (N) 2. Pupils naturally "have it in" for their teachers.
- (P) 3. Most pupils try to do their work to the best of their ability.
- (N) 4. Most pupils cannot be trusted.
- (P) 5. Most pupils are obedient.
- (N) 6. Pupils seem to enjoy making things harder for the teacher.
- (P) 7. Most pupils take their responsibilities seriously.
- (N) 8. Most pupils have a tendency to be unruly.
- (P) 9. Most pupils are dependable.
- (N) 10. Most pupils do not show enough respect toward their teachers.
- (P) 11. A teacher's greatest joy is his/her pupils.
- (N) 12. Teaching would be a good profession if it were not for the pupils.

- (P) 13. Pupils make teaching worth the effort.
- (N) 14. Most pupils now-a-days are rude and disrespectful.
- (P) 15. Most pupils are considerate of the teacher's wishes.
- (N) 16. Some pupils are naturally bad.
- (P) 17. Most pupils are well-behaved.
- (N) 18. Most pupils are not dependable.
- (P) 19. Pupils can usually be trusted.
- (N) 20. Most pupils have many undesirable traits.
- (P) 21. Most pupils are respectful toward their teachers.
- (N) 22. Pupils are generally sly and deceitful.
- (P) 23. Most pupils are honest.
- (N) 24. Pupils sometimes make teaching a very difficult job.

APPENDIX - Q

ATTITUDE TOWARD DEMOCRATIC CLASSROOM PROCEDURES

(Likert Type Scale)

(P) = Positive Statements

(N) = Negative Statements

-
- (P) 1. A teacher should occasionally leave the class to its own management.
- (N) 2. Pupils should be seen and not heard.
- (P) 3. Pupils should have a large share in planning their classroom activities.
- (N) 4. Pupils often have to be forced to do what is good for them.
- (P) 5. Pupils should be allowed to speak with each other without first getting the teacher's permission.
- (N) 6. Pupils should have more supervision and discipline than is generally given to them.
- (P) 7. Pupils should be allowed to govern themselves.
- (N) 8. Pupils are usually not competent to select their own topics for class discussions.
- (P) 9. Democracy can be successfully practiced in the average classroom.
- (N) 10. The discipline of the pupils is probably the most important responsibility of the teacher.
- (P) 11. Pupils should be allowed more freedom to do as they wish.
- (N) 12. Pupils should never talk to each other without permission.

- (P) 13. Pupils can behave themselves without constant supervision.
- (N) 14. Increased freedom in the classroom leads to confusion.
- (P) 15. Pupils will usually select good students for their class officers.
- (N) 16. The pupils must learn that "teacher knows best".
- (P) 17. Any class is capable of governing itself sensibly if the teacher will allow it to do so.
- (N) 18. The teachers first job is to show who is the boss.
- (P) 19. Pupils should be allowed to formulate their own rules.
- (N) 20. Teachers should demand obedience from their pupils.
- (P) 21. The teacher should sometimes allow a class to do as it wishes even if it conflicts with previously made plans.
- (N) 22. Most classes are able to govern themselves.
- (P) 23. Pupils are usually quite competent to select their own topics for themes and speeches.
- (N) 24. Most classes will take advantage of student government by electing incompetent officers.

APPENDIX - R

THURSTONE TEMPERAMENT SCHEDULE

by

L.L. Thurstone, Ph.D.
Professor of Psychology
The University of Chicago

This schedule was developed to show types of temperament. It is a list of questions about likes and dislikes, preferences and habits, in everyday life.

There are no right or wrong answers to these questions; one answer can be just as good as some other answer. Be sure to follow the instructions below carefully. Only by doing so will you obtain results which are accurate and of value to you.

INSTRUCTIONS FOR MARKING ANSWERS

For each question, make a tick mark (✓) for the answer that fits you best. If your answer is Yes, ~~mark the same~~ ^{make it} under the Yes. If your answer is No, ~~mark~~ ^{make} it under the No. If you cannot decide, ~~mark~~ ^{make} it under the Question Mark.

If you want to change an answer, draw a circle around your first answer and ^{make the tick} mark ~~it~~ under the answer you prefer. Do NOT erase any answer you have marked.

Be sure that you put the answers to each page in the proper column. Whenever you turn a page, make certain that the answer sheet lines up with the questions.

Yes	?	No
-----	---	----

1. Are you more restless and fidgety than most people ?
2. Do you ordinarily work quickly and energetically ?
3. In conversation, do you often gesture with hands and heads ?
4. Do you drive a car rather fast ?
5. Do you enjoy spending leisure time on physical work ?
6. Do you have a low-pitched voice ?
7. Do you enjoy having a good physical work-out ?
8. Do you enjoy working with tools ?
9. Do you let yourself go and have a gay time at a party ?
10. Do you often make people laugh ?
11. Do you like to be where there is something doing all the time ?
12. Do you usually notice the furniture or rugs in a strange house ?
13. Do you find it difficult to speak before an audience ?
14. Do you often take the initiative in planning for a party ?
15. Do you often tell stories to entertain others ?
16. Do you like to be the chairman of a meeting ?
17. Is your mood easily influenced by people around you ?
18. Can you relax in a noisy room ?
19. Do you often see so many alternatives that a decision is difficult ?
20. Do you remain calm when a friend is in pain ?
21. Do you often praise and encourage your friends ?

22. Do you like work requiring many conferences with new people ?
23. Do you spend many evenings with friends ?
24. Do you like work that requires much talking ?
25. Do you often contribute new ideas in your work ?
26. Are you considered to be absent-minded ?
27. Do you like work that must be very systematic and orderly ?
28. Are you often bored with people ?
29. Are you rather deliberate in telephone conversations ?
30. Are you often in a hurry ?
31. As a boy (or girl), did you prefer work in which you could move around ?
32. Do people consider you to be rather quiet ?
33. Do you like work that requires physical exertion ?
34. Do you swear often ?
35. Do you often participate in physical sports ?
36. Are you handy with tools ?
37. Do you like work that has a lot of excitement ?
38. Do you like work requiring patience and cheerfulness?
39. Are you frequently considered to be 'happy-go-lucky'?
40. Do you make up your mind easily ?
41. Do you enjoy being the host at a party ?
42. Do you enjoy presenting a new project before a group?
43. Do you enjoy promoting a new project? ?
44. Do you like to introduce the speaker at a meeting ?
45. Can you study with the radio on ?

46. Do you often alternate between happiness and sadness ?
47. Do you tend to become hungry quickly with a sudden pang ?
48. Are you usually cool and composed in a dangerous situation ?
49. Are ~~you~~ there some foods that you strongly dislike ?
50. Do you get acquainted with your neighbours ?
51. Are you sometimes considered to be cold and unsympathetic ?
52. Do you like work that puts you in contact with a lot of people ?
53. Do you like to work with theoretical ideas ?
54. As a child, were you inclined to take life seriously?
55. Do you like working alone ?
56. When you have an important problem, do you prefer to think it through alone ?
57. Do you talk more slowly than most people ?
58. Do you usually work fast ?
59. Do you usually speak louder than most people ?
60. Do you eat rapidly even when there is plenty of time?
61. Have you ever done any hunting ?
62. Do you like fishing ?
63. Have you participated in wrestling ?
64. Have you played on a baseball team ?
65. Do you like work involving competition ?
66. Do you like work in which you must change often from one task to another ?
67. In watching a game, do you yell along with the others ?

68. Do you usually have a "ready answer"?
69. Do you enjoy introducing people ?
70. Do people have to go more than half-way to get to know you ?
71. Do you frequently keep in the background on social occasion ?
72. Do you assume responsibilities without much hesitation ?
73. Can you work under distraction ?
74. Do you often fret about the little daily chores?
75. Are you annoyed to leave a task unfinished ?
76. When you are emotionally upset, do you tend to lose your appetite ?
77. Do you usually agree with the group about how things should be done ?
78. Do you easily win the friendship of strangers ?
79. Do you feel sentimental about anniversaries and birthdays ?
80. Do people readily tell you about their personal troubles ?
81. Do you like work that requires much reading ?
82. Do you like work that requires much reading ?
83. Do you often like to change devices and procedures ?
84. Do you often prefer to spend an evening alone ?
85. Do you prefer to linger over a meal and enjoy it ?
86. Do you like work that is slow and deliberate ?
87. Do you often let a problem work itself out by wanting ?
88. Do you like to drive a car rather fast when there is no speed limit ?
89. Do you like work in which there is vigorous activity ?

90. Do you enjoy a race or game better when you bet on it ?
91. Have you ever been captain of a team ?
92. Are you resourceful in fixing mechanical things about the house ?
93. Do you frequently feel "on top of the world" ?
94. Do you remember the names of people you meet ?
95. Do you like to take a chance just for the excitement?
96. In the morning, do you usually bound out of bed energetically ?
97. Were you bashful when you were a child ?
98. Are you likely to take charge in case of an accident ?
99. Would you enjoy being the toastmaster at a banquet?
100. Do you like work in which you must influence others?
101. Does it irritate you to be interrupted when you are concentrating ?
102. Can you return to work easily ?
103. Does it bother you to have to finish a job by a dead-line ?
104. Do you often feel impatient ?
105. Do you tend to join many organizations ?
106. Are you relatively free from self-consciousness ?
107. Do you like working as a member of a group ?
108. Can you put strangers at ease ?
109. Do you tend to take on more things than you can finish well ?
110. Did you often play alone as a child ?
111. Do you like to invent new procedures and devices ?

112. Are you more interested in planning a project than in carrying it out ?
113. Is your handwriting rather fast ?
114. Do you often work slowly and leisurely ?
115. Do you often try to persuade others to your points of view ?
116. Do you generally walk faster than most people ?
117. Have you ever done any racing ?
118. Have you done horseback riding as a sport ?
119. Have you participated in boxing ?
120. Have you played on a football team ?
121. Do you spend much of your leisure time out-of-doors ?
122. Do you usually make up your mind quickly ?
123. As a younger, were occasionally the leader in a reckless stunt ?
124. Do you frequently forget things ?
125. Do you find it easy to give instructions to servants ?
126. Do you often wait and let others take the initiative ?
127. Do you avoid public speaking ?
128. At a party, do you often find yourself talking to a group of people ?
129. Does it take a long time in the morning before you are fully awake ?
130. Are you generally regarded as optimistic ?
131. Are you often annoyed to have to leave your work ?
132. Are your hands and feet often cold ?
133. Is it easy for you to express your self in conversation ?

134. Does it usually take a long time to get acquainted with you ?
135. Do you have a large and sprawling handwriting ?
136. Are you at ease in a large group of people ?
137. Do you often get behind in your work ?
138. Do you like work where you have peace and quiet ?
139. Do you like work that requires accuracy in fine detail ?
140. Do you often find books more interesting than people ?

.....

APPENDIX - S

ATTITUDE TOWARD TEACHING PROFESSION

Below are given some statements relating to teaching profession. Please read all the statements carefully and place tick mark against only three statements with which you fully agree. You need not worry about right and wrong answers because these statements are meant to know the opinions of the individuals and individuals may differ in their opinions.

No.	S t a t e m e n t s	Scale Value
1.	This profession secures self-realization.	7.0
2.	This profession helps one to keep his knowledge up-to-date.	8.5
3.	This profession gives no opportunity for individual expression.	3.0
4.	This profession provides sufficient openings for growth and learning new things.	9.0
5.	This profession has mere demerits than merits.	3.6
6.	Only idlers would prefer this profession.	2.5
7.	This profession satisfies the baser instincts of men.	2.1
8.	I am only slightly interested in this profession.	5.0
9.	This is a normal profession.	6.4
10.	This profession satisfies one's creative instinct.	7.5
11.	This is an interesting profession.	9.4

310

12.	In this profession, the heart and the head both develop simultaneously.	8.1
13.	This is a tolerable profession.	6.0
14.	There is no recognition of one's work in this profession.	4.4
15.	I am prepared to exchange my profession with any of the humblest jobs.	1.5
16.	Only a fool will choose to join this profession.	1.1
17.	I hate this profession.	0.5
18.	This profession demands service without sufficient rewards.	4.0
19.	Every sane individual should select this profession.	10.7
20.	As compared with other professions, this profession is sacred.	10.0
21.	I am indifferent to the merits or the otherwise of this profession.	5.5
22.	This profession is one of the noblest professions.	10.3
-

APPENDIX - T

ATTITUDE TOWARD EDUCATION

Below are a number of statements about education. We want to know what you feel about this subject. Please read the statements carefully, then :

- (i) Put a tick (✓) if you FULLY agree with a statement.
- (ii) Put a cross (X) if you do not FULLY agree with a statement.

No.	S t a t e m e n t s	Score Value
1.	I am intensely interested in education.	1.0
2.	I go to school only because I am compelled to do so.	10.0
3.	I am interested in education but think that one ought not to get too concerned about it.	4.2
4.	I like reading thrillers and playing games better than studying.	6.4
5.	Education is of first-rate importance in the life of man.	0.5
6.	Sometimes, I feel that education is necessary and sometimes I doubt it.	5.4
7.	I should not do much work if I did not have to pass examinations.	6.9
8.	Education tends to make people snobs.	8.4

9.	I think time spent studying is wasted.	312 10.1
10.	It is better for boys and girls to get jobs when they are fourteen than to continue at school. ³	7.9
11.	It is doubtful whether education has improved the world or not.	5.7
12.	I have no desire to have anything to do with education.	10.9
13.	We cannot become good citizens unless we are educated.	1.3
14.	More money should be spent on education.	2.2
15.	I think my education will be of use to me after I leave school.	3.7
16.	I always read newspaper articles on education.	3.0
17.	Education does more harm than good.	9.3
18.	I see no value in education.	10.8
19.	Education enables us to live a less monotonous life.	3.3
20.	I dislike education because it means that time has to be spent on homework.	7.4
21.	I like the subjects taught in school but I do not like attending school.	4.5
22.	Education is doing far more harm than good.	10.5
23.	Lack of education is the source of all evil.	2.3
24.	Education enables us to make the best possible use of our lives.	0.3
25.	Only educated people can enjoy life to the full.	1.2
26.	Education does far more good than harm.	2.7
27.	I do not like school teachers so I somewhat dislike education.	7.1
28.	Education is all right in moderation.	4.9
29.	It is enough that we should be taught to read, write, and do sums.	5.8

30.	I do not care about education so long as I can live comfortably.	313 8.9
31.	Education makes people forget God and despise religion.	9.9
32.	Education is an excellent character builder.	1.8
33.	Too much money is spent on education.	8.6
34.	If anything, I must admit a slight dislike for education.	6.7

APPENDIX - U

FREQUENCY MATRIX

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Total
1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
2	0	17	9	12	9	9	2	26	6	14	104
3	0	2	70	35	46	24	1	13	5	8	204
4	0	1	1	249	23	18	1	176	39	107	615
5	1	4	0	124	2223	49	4	41	5	70	2521
6	0	4	8	33	43	91	14	95	2	72	362
7	0	4	0	3	10	14	73	5	0	18	127
8	0	57	81	53	71	99	21	1065	1	44	1492
9	0	11	30	4	9	7	0	0	90	6	157
10	0	4	5	102	86	51	11	71	9	401	740
Total	1	104	204	615	2521	362	127	1492	157	740	6323
% G.T.	0.02	3.23		39.87		2.01		2.48		100.00	
		1.64	9.73		5.73		23.59		11.70		
% T.T.	0.03	5.19		64.08		3.28					
		2.64	15.63		9.20						
											Teacher T = 3934 (62.23 %)
											Student T = 1649 (26.07 %)

APPENDIX -V

PERCENTAGE MATRIX

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Total
1	-	-	-	-	0.02	-	-	-	-	-	0.02
2	-	0.27	0.14	0.19	0.14	0.14	0.03	0.41	0.09	0.22	1.64
3	-	0.03	1.11	0.55	0.73	0.38	0.02	0.21	0.08	0.13	3.23
4	-	0.02	0.02	3.94	0.36	0.28	0.02	2.78	0.62	1.69	9.73
5	0.02	0.06	-	1.96	35.16	0.77	0.06	0.65	0.08	1.11	39.87
6	-	0.06	0.13	0.52	0.68	1.44	0.22	1.50	0.03	1.14	5.73
7	-	0.06	-	0.05	0.16	0.22	1.14	0.08	-	0.28	2.01
8	-	0.90	1.28	0.84	1.11	1.57	0.33	16.84	0.02	0.70	23.59
9	-	0.17	0.47	0.06	0.14	0.11	-	-	1.42	0.09	2.48
10	-	0.06	0.08	1.61	1.36	0.81	0.17	1.11	0.14	6.34	11.70
Total	0.02	1.64	3.23	9.73	39.87	5.73	2.01	23.59	2.48	11.70	100.0

- (a) I/D Ratio = 0.3
(Col. 1-4 / col. 5-7)
- (b) i/d ratio = 0.6
(Col. 1 to 3 / 6 + 7)
- (c) Extended Indirect = 1.55
(Sum of cells 1-1; 1-2; 1-3;
2-1; 2-2; 2-3; 3-1; 3-2; 3-3)
- (d) Extended Direct
(Sum of cells 6-6; 6-7; 7-6; 7-7) = 3.02
- (e) 3-3 cell = 1.11
- (f) 9-9 cell = 1.42
- (g) Teacher Talk = 62.23
- (h) Student Talk = 26.07

APPENDIX - W

GROUND RULES

Because of the complexity of the problems involved in categorization, several ground rules have been established. These rules of observations aid in developing consistency in categorizing teacher behaviour. They have been useful in working in classrooms at all grade levels and in all subjects matter areas.

Rule No. 1

When not certain in which of two or more categories a statement belongs, choose the category that is numerically farthest from Category 5. This is true except when one of the two categories in doubt is Category 10, which is never chosen if there is an alternate category under consideration. Because those categories farthest from the center (5) of the category system occur less frequency, the observer maximizes information by choosing the less frequently occurring category (except 10) when there is a choice. For example, if the observer is not sure whether it is a 2 or a 3, he chooses the 2; if in doubt between a 5 and a 7, he chooses a 7.

Rule No. 2

If the primary tone of the teacher's behaviour has been consistently direct or consistently indirect, do not shift into the opposite classification unless a clear indication of shift is given by the teacher. The trained observer is in the best position to judge whether or not the teacher is restricting or expanding the freedom of action of class members. If the observer feels that the teacher's pattern of behaviour is generally one of expanding the freedom of students to act, a slightly more direct statement in a very indirect pattern may tend to look, in contrast, like a more direct statement than it actually is. On the other hand, he must remain alert to momentary shifts to one of the more direct categories. Conversely, if the observer feels that the teacher has been consistently restrictive in his behaviour, he is particularly careful in his use of the direct categories.

In observing this rule, the observer is reacting to the general tone of the teacher's influence, either direct or indirect, and does not use the opposing categories unless it is clear that the teacher has shifted from this more general pattern. He must, of course, be certain that the teacher has established a direct or indirect pattern before he categorizes consistently in either of the two areas. Clearly he must also be ready to change when the teacher obviously moves all the way up the system; that is,

to 1 or 2 from 6 to 7, or when the teacher moves all the way down to a 6 or 7 from a 2 or a 3. This rule is often called the rule of the unbiased biased observer; that is, the observer is operating in a climate of general direct or indirect influence, and although he is ready to move to the opposite set of categories, he must feel that the teacher has definitely moved to the opposite type of influence before he is willing to grant a change in interaction pattern.

Rule No. 3.

The observer must not be overly concerned with his own biases or with the teacher's intent. Rather, he must ask himself the question, "What does this behavior mean to the pupils as far as restriction or expansion of their freedom is concerned?" If when the teacher attempts to be clever, pupils see his statements as criticism of a pupil, the observer uses Category 7, rather than Category 2. If the teacher in being sarcastic says how good the children are, again Category 7 is used. If a statement intended as a question has the effect of restricting students' freedom so that it becomes a direction, then it must be classified as a direction. The effect of a statement on the pupils, then, and not the teacher's intent, is the crucial criterion for categorizing a statement.

This rule has particular value when applied to the problem of helping teachers to gain insight into their own behavior. In trying to categorize their own tapes, teachers comment, "But I meant.....," or "I was really trying to get the pupils to talk more," or "I think that I wanted them to answer that question," or "I was trying to praise them," or "I meant to use that child's idea." All these intent rather than the effect of his behavior on the class members.

The meaning and value of this category system for an individual teacher come from the attention it gives to the effect of teacher behavior on the freedom of the class. Use of this criterion requires a great deal of training, particularly when a teacher is categorizing a tape of his own teaching. He must learn to be non-defensive about categorizing the behavior, recognizing that there is absolutely no evaluation or good-bad orientation implicit in the category system. The question is simply, "What category best describes this particular bit of interaction?"

Rule No. 4.

If more than one category occurs during the three-second interval, then all categories used in that interval are recorded; therefore, record each change in category.

If no change occurs within three seconds, repeat that category number. This rule is concerned with the situation

in which statements from two categories occur during a **320** three-second period. Generally an observer writes down a category number every three-seconds. The pace of recording is generally maintained at a constant level so that only one category number is written during this period.

However, if there is a change in categories during this interval, the observer records the change. Within the three-second interval, for example, the teacher may ask a question, the child answers, and the teacher praises the child. The observer attempts to record all three of the categories. The fourth rule, therefore, is that a category number is recorded every three seconds unless the teacher changes categories within the three-second interval. If he changes categories, or if more than one category occurs during the three-second interval, then all categories used in the time period are recorded.

Rule No. 5

Directions are statements that result (or are expected to result) in observable behavior on the part of children. Examples of directions are "Go to the board, read question 3, go to your seat etc." Some teacher statements sound like directions but cannot be followed by observed student compliance. These statements often precede the actual direction; for example, "Let's get ready now to go to recess" (Orientation, Category 5), "Now Row Five get their coats" (Category 6).

Rule No. 6

When the teacher calls on a child by name, the observer ordinarily records as 4.

Rule No. 7

If there is a discernible period of silence (at least 3 seconds), record one 10 for every 3 seconds of silence, laughter, board work, etc.

Rule No. 8

When the teacher repeats a student answer, and the answer is a correct answer, this is recorded as a 2. This tells the student he has the right answer and, therefore, functions as praise.

Rule No. 9

When the teacher repeats a student idea and communicates only that the idea will be considered or accepted as something to be discussed, a 3 is used.

Rule No. 10

If a student begins talking after another student (without the teacher's talking), a 10 is inserted between the 9's or 8's to indicate the change of student.

Rule No. 11

322

Statements such as "Uh huh, yes, yeah, all right, okay," which occur between two 9's are recorded as 2 (encouragement), These statements function as encouragement (the student continues talking after the 2) and are therefore classified as 2.

Rule No. 12

A teacher joke, which is not made at the expense of the children, is a 2. If the joke makes fun of a child, then it is coded as a 7.

Rule No. 13.

Rhetorical questions are not really questions; they are merely part of lecturing techniques and should be categorized as 5's.

Rule No. 14

A narrow question is a signal to expect an 8. If the student gives a specific predictable answer, this is an 8, If the child expands, documents, or justifies his answer, the observer should begin tallying 9's.

Rule No. 15

An 8 is recorded when several students respond in unison to a narrow question.

Use of these ground rules has been found to improve reliability. Observers considered to be ready for classroom observation need to be checked to determine the extent of the reliability of their observations. This reliability can be defined in terms of inter-observer reliability (the agreement between two observers observing a period of classroom interaction or tallying a tape of that interaction) or in terms of self-reliability (agreement between recordings of two separate hearings of one tape session by a single observer). Use of the Scott coefficient (26) affords an approximation of observer agreement, although it does not reflect the extent to which two observers agree on the sequence of categories they have recorded. What the Scott coefficient does give is a general idea of the extent to which two observers agree on the amount of a particular category a teacher employs. For training purposes, of course, the observers need to have as much information as possible about their progress. Higher Scott coefficients, after increased practice, indicate progress. No method is yet available for dealing with the problem of the reliability of sequential ratings.

Summary

The system of categories used to analyze verbal behavior in the classroom has been described in some detail in this chapter of the manual in terms of its effect on

the freedom of the students to respond. Steps in the observer training process were included as a part of the discussion about categorizing verbal behavior, since trained observers are essential to the process of interaction analysis. These descriptions of categories and rules give the basis for the recording system. Chapter 3 is concerned with the method for recording classroom behaviour in such way that it forms a meaningful pattern.

APPENDIX - X

CALCULATING RELIABILITY BY SCOTT'S METHOD USING PER CENT

Category	Observer		Percentage		Diff.	$\frac{(\text{Ave. \%})^2}{100}$
	A	B	A	B		
1	2	3	4	5	6	7
1	12	9	3.3	2.1	1.2	.072*
2	3	4	0.8	0.9	0.1	.008
3	24	34	6.5	8.1	1.6	.403
4	25	25	6.8	5.9	0.9	.530
5	76	97	20.7	23.1	2.4	4.840
6	3	7	0.8	1.8	1.0	.017
7	3	4	0.8	0.9	0.1	.007
8	151	160	41.2	38.0	3.2	15.500
9	51	59	13.9	14.1	0.3	1.960
10	19	22	5.4	5.2	0.2	.280
Total	361	421	100.2	100.1	11.0	23.617

The tallies of two trainees after about ten hours are shown in above table, columns two and three. The proportion

of tallies in each category is expressed as a per cent in columns four and five. The difference between columns four and five are shown in column six and the sum of this column is the per cent disagreement. The sum of seven is equal to 23.7, which is P_e . Following steps are used in calculating P_e .

$$* \quad \text{Step one : } \frac{3.3 + 2.1}{2} = 2.7 \%$$

$$\text{Step two : } (2.7) (2.7) = 7.29 \%$$

$$\text{Step three : } \frac{7.29}{100} = .072$$

Similar calculations are carried out for all the remaining categories. Substituting the values of P_o and P_e we get :

$$\pi = \frac{P_o - P_e}{100 - P_e} = \frac{(100-11) - 23.6}{100 - 23.6} = \frac{65.4}{76.4} = .855$$

$$\pi \text{ or interobserver coefficient} = .855$$

CORRELATIONS BETWEEN THE PREDICTOR VARIABLES AND THE CRITERION
BEHAVIOURS ***

Predictor Variables	C r i t e r i o n					B e h a v i o u r s		
	Re wards	Sup- port	Con- tact	Move- ment	Ser- vice	Compli- ance	Sugge- stions	Humour
MAT	-.06	-.03	-.12	-.13	.01	-.08	.07	.18
MTAI ₁	.04	.10	.29*	.09	-.06	.15	.16	-.10
F ₁	.12	.03	-.14	.10	.05	-.02	-.09	.00
PA	-.13	-.23*	-.01	-.10	-.05	-.25*	-.23*	.08
PT	-.21	-.14	-.05	-.04	-.04	-.09	-.06	-.02
SI	-.23	-.17	-.16	-.05	-.03	-.07	-.11	-.14
WNC	.00	-.07	-.07	-.11	-.06	-.06	-.07	.19*
WEGC	.13	.24**	.15	.04	.10	.13	.05	-.16
TLA	.14	.21*	.28*	.08	.12	.27*	.26*	-.06
PTG	.18*	.25*	-.03	.20*	.19*	-.03	.17	.22
MTAI ₂ -MTAI ₁	.03	-.01	-.10	.19*	.05	-.03	-.15	.05
F ₂ - F ₁	-.10	-.12	.12	-.11	-.11	-.02	.07	.01

* Significant in the hypothesized direction at the 5 per cent level (one-tailed test of significance).

** Significant, but not in hypothesized direction.

*** Seibel, D.W. : Predicting the Classroom Behaviour of Teachers, J. Exper. Educ., Fall, 1967, 36, 1, 26-32.

RELATIONSHIP BETWEEN NEEDS AND MEASURES OF CLASSROOM BEHAVIOUR
(Teacher Statements and Ratings) ***

* Significant at .05 level

** Significant at .01 level. The first value pertains to sample one and the second value in the parentheses pertains to sample two.

*** Wallen N.E., Travers R.M.W., Reid I.E. and Wodtke K.H.: Relationship Between Teacher Needs and Teacher Behaviour in the Classroom, J.Educ. Psychol., Feb.1963, 54,1,23-32.